

céljaul, hogy a tanulók bizonyos olvasási szótárhoz jussanak, ez csak részletecél, mert az olvasás a nyomtatott vagy írott szöveg megértése, vagyis az író gondolatainak aktiv elgondolása, érzéseinek átérzése. Az olvasás tanításának célja tehát a gondolatok megértése és kifejezése. Helyes az az olvasatási módszer, amelyik ezt a célt eléri. Az iskolába lépő gyermek ott csupa új, idegenszerű dolgot talál, idegenek rá nézve társai és tanítója is, akikkel egyelőre semmi közössége nincs. Ezt kell először megteremteni; e célból érdekes kis mesét mondunk: közös tárgyat adunk a gyermekek érdeklődésének; azután közösen tétetünk velük valamit. A mesét úgy választjuk ki, hogy az olvasás tanításában segítségünkre legyen. Ha pár szavas kis versike többször előfordul benne, ez felkelti figyelmüket, emlékezetben tartják és az utánzás természetes ösztönénél fogva utána mondják. Ilyen egyszerű versikékkel taníthatjuk meg a látott szavak első csoportját, így az olvasás is könnyű, a szavakat használatuk közben ismertetjük meg, főleg azonban ezekre a versikékre támaszkodva a gyermek képes lesz magán segíteni később is, ha segítségre szorul. Mihelyt el tudják a versikét mondani, szerepek kiosztásával dramatizálják a mesét; ezzel az emlékezetbe vésődést és a teljes megértést egyaránt segítjük. Azután a mese illusztrációit beszéljük meg. (A cikkhez mellékelte kép élénk tanújele annak, mennyire gondolt az olvasókönyv szerkesztője a gyermekek művészi ízlésének fejlesztésére.) Majd a tanító felírja a táblára a versikét és amint a tanulók egy szót kimondanak, rámutat; később a tanulók teszik ezt. Ha már egyes szavakat ismernek, szívesen és könnyen olvasnak mondatot; a fel nem ismert szavakra nézve a versikék adnak útbaigazítást, úgy, hogy nem kell a tanítónak hibát javítania. — Az olvasásnak kezdettől fogva értelmesnek és kifejezőnek kell lenni. — Ilyen módon a hangtanból is szerez a gyermek ismereteket, főleg pedig megkedveli az olvasást.

Kelemen Ignác.

*

Az első számképzetek kifejlődése. Eckhardt a *Zeitschrift für Kinderforschung*-ban érdekes megfigyelések és kísérletek eredményeit közli, amelyeket egy nyolc éves gyenge tehetségű fiún végzett. A fiú angolkóros volt, ebből kifolyólag testileg is gyenge. Jellemző rá nézve, hogy szóképzetei csak nagyon hiányosan kapcsolódnak össze a megfelelő tárgyi képzetekkel. A kísérletek megkezdése előtt helyesen el tudta sorolni a számneveket hatig, ötig elég jól számlált is, de számfogalmi nem voltak; számlálás nélkül már kéttagú sokaság számát sem tudta megállapítani. A végzett kísérletek eredményét a következőkben lehet összefoglalni:

1. A számszerűség megértésénél végbemenő elvonás természetét a *kettő* megértésekor még nem ismerte fel tisztán, hanem a *három* számfogalom megszerzésekor kellett a legfontosabb nehézségeket legyőzni.

2. A tárgyak megszámlálásának képessége még nem vezetett a számok megértésére.

3. A számszerűséget valamely konkrét sokaságban nem apperceptiálta mindjárt, hanem először csak az érzéki oldalt fogta fel, amit a számra nézve külsőlegesnek és esetlegesnek mondhatunk.

4. Nem vezetett a számszerűség tudatos felfogására a számra való közvetlen rámutatás sem a szám ismert elemeinek kiemelésével (szynthetikus eljárás).

5. A szemlélet számszerűségének apperceptióját csak az esetleges elemek fokozatos elvonásával lehetett megértetni.

6. A szám-megértés kifejlődésénél nemcsak a hiányos elvonóképesség mutatkozott akadálnak, hanem a szó- és tárgyi képzetek asszociatív viszonyának zavara is.

7. A szintheticus eljárásnál (számlálás) értékesebb volt az analitikus módszer, amely a szám szemléletét először mint egészet adja és azután elemeire bontja.

8. Hatékony képzőeszközök voltak a formális gyakorlatok.

*

A nőnevelésről ír a porosz leányiskolák reformja alkalmából R. Heine a *Zeitschrift für Philosophie und Pädagogik*-ban. A nőnevelés szoros kapcsolatban van a nők társadalmi helyzetével. A mai nőnevelés is azért jutott zsákutcába, mert a nő rendeltetéseiül azt látja, hogy feleséggé legyen, holott ma már a társadalmi és gazdasági viszonyok változásai folytán a nőknek igen nagy százaléka él házasságon kívül és kénytelen önállóan résztvenni a létért való küzdelemben. Ennek a kényszerűségnek a hatása alatt lassankint sok korlátja megszűnt a nőnevelésnek, de a női mozgalmak vezetői még célszerűbb nevelést követelnek a nő számára, aki az élet mélyebb és komolyabb felfogására is képes. A porosz leányiskolák jelenlegi reformjának főproblemája, hogy honnan vesznek a megvalósításhoz elegendő pénzt és megfelelő tanerőket. Gertrud Bäumlér mindkét szempontból a koedukációt tartja egyetlen megoldásnak, amit szociálpolitikai szempontból is ajánlatosnak tart. A népiskolában szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy e fokon erkölcsi szempontból nem lehet kifogásolni és felsőbb fokon is inkább az a főakadály, hogy a család és iskola nem működik harmonikusan. Tekintse az iskola a nevelést komoly feladatának, akkor ez hatni fog a családi nevelésre is. Hogy

a két nem szellemi kifejlődésének rhythmusa különböző, az inkább az eddigi nevelési rendszer következménye, mint a női természet saját-sága, hiszen polgári iskolákban a leányok ugyanoly követelmények-nek felelnek meg, mint a fiúk. Az újabb vizsgálatok arra a követ-keztetésre vezettek, hogy a szellemi fejlettség mértékéül nem tekint-hetjük az agy nagyságát és súlyát, vagy az egyes agyrészek külső alakját. Hogy a nők lelki életében a kedélyvilágnak van uralkodó szerepe, csak a nevelés jelenlegi irányának tulajdonítandó, nem a női természetben rejlő oknak. A nevelőiskola feladatát, a harmonikus lelki képzés nyújtását, csak segíti az együttnevelés, amely lehetővé teszi a két nem benső érintkezése útján lelki életük kölcsönös gazdagodását és arra utalja őket, hogy tisztán és szellemi érdekekben megértsék egymást.

K—n.

*

A természettudomány oktatási reformja a szász tanítóképzőkben. E címen *E. Kotte* a *Pädagogische Studien* 1908. évi első füzetében hosszabb tanulmányt közöl. Rámutat arra, hogy még mielőtt az oktatásban a természettudományokra vonatkozó reform-törekvések megindultak volna, látták a szász tanítóképzők tanárai, hogy a tanterv e tárgyakra nézve nem felel meg a kívánalmaknak. És még ma is, bár a természettudományok nagy haladást tettek, mindenütt hangzik a felszólalás, hogy a természettudományi okta-tásban újításra van szükség. Kotte úgy hajtáná végre a reformot, hogy hét évre osztaná a kurzust a régebbi hat helyett, tekintetbe venné az egészséges testi fejlesztést is, és bár a természettudományi órák számát felemelné, a hét évvel és új tantervvel oda akar hatni, hogy a heti órák száma kevesebb legyen. Kotte szerint, ha hét éves lenne a kurzus, fakultatív tárgy gyanánt lehetséges volna a francia bevezetése is. A természettudományok rovására van egyrészt, hogy a nyelvtanulmányok állnak a tanítás középpontjában, másrészt, hogy tulságosan benne élünk a történelem tanulmányozásában. Az amerikai nevelési irodalom gyakrabban foglalkozik a nevelés céljának magya-rázatával, s főtörekvésük az egyént minél kevesebb idő és erő fel-áldozása mellett kiképezni. Nálunk erről nincs szó. Arra kell töre-kednünk, hogy növendékeink az életben tudásukat érvényesíteni tudják, és hogy a jelen művelődési életében részt vegyenek, épen ezért kell a múlt tulságos erejét megtörnünk. Az újabb idő tenden-ciája az előrehaladás s épen ezért a természet kikutatása s a felette való uralkodás. Az ember mindig foglalkozott a természettel, mégis a természettudományok fellendülése a XIX. században egyedül áll a világtörténelemben. Épen ezért tarthatnak igényt a természettudo-